

**Handläggare**

Hanna Wåhlén

**Enligt sändlista**

## Information om avslutad markundersökning vid Västra Dejefors, Skogsvårdsstyrelsens f.d. skogsplantskola

I Deje i Forshaga kommun har Skogsvårdsstyrelsen tidigare bedrivit skogsplantskola. Sveriges geologiska undersökning (SGU) har genomfört undersökningar som visar att det finns rester av bekämpningsmedel i marken som kommer från skogsplantskolans tidigare verksamhet. En sammantagen bedömning är att det inte finns någon förhöjd hälsorisk att bo eller vistas i området.

Miljökonslterna Sweco Environment AB har på uppdrag av SGU genomfört översiktliga miljötekniska markundersökningar av ett flertal områden som tidigare brukats av Skogsvårdsstyrelsens skogsplantskola i Deje. Resultatet av undersökningen sammanfattas i detta brev och rapporten i sin helhet kan laddas ner från SGUs webb (se mer information i slutet av detta brev).

Det undersökta området i Västra Dejefors omfattar främst mark där plantskolan har drivit upp skogsplantor till skogsbruket. Dessa före detta odlingsfält utgörs idag, dels av ett bostadsområde, dels av flera grönområden i omgivningen till detta bostadsområde. Undersökningen har inte omfattat privata fastigheter inom bostadsområdet (tabell 1) utan provtagning av jord har enbart genomförts på de allmänna grönområdena (Västra Dejefors 1:1) och i ett mindre skogsområde i bostadsområdets östra del (Västra Dejefors 1:2). Samtliga fastighetsägare delges information om de slutförda undersökningarna genom detta utskick.

Tabell 1. Fastigheter inom det tidigare plantskoleområdet vid Västra Dejefors som inte har provtagits.

Västra Dejefors 2:1-2:5	Västra Dejefors 12:1-12:2
Västra Dejefors 4:1-4:4	Västra Dejefors 13:1-13:5
Västra Dejefors 6:1-6:9	Västra Dejefors 14:1-14:10
Västra Dejefors 7:1-7:9	Västra Dejefors 15:1-15:3
Västra Dejefors 8:1-8:5	Västra Dejefors 16:1-16:10
Västra Dejefors 9:1-9:3	Västra Dejefors 17:1-17:4
Västra Dejefors 10:1-10:12	Västra Dejefors 18:1-18:5
Västra Dejefors 11:1-11:4, 11:9-11:14	Västra Dejefors 19:1-19:4

## Bakgrund

SGU företräder staten för att undersöka och vid behov åtgärda föroreningar i mark och grundvatten på platser där statliga organisationer som inte längre finns kvar har ett ansvar för hur föroreningarna en gång kom till. Den numera nedlagda myndigheten Skogsvårdsstyrelsen drev skogsplantskolor på ett flertal platser i Sverige, vilka nu undersöks på uppdrag av SGU.

DDT är det bekämpningsmedel som vanligtvis påträffas på nedlagda skogsplantskolor eftersom det är en förorening som binder hårt till marken och som inte bryts ner så lätt. Det är en insekticid som från början av 1950-talet och fram till mitten av 1970-talet användes för att skydda skogsplantor mot angrepp från snytbaggar. De vanligaste sätten att behandla plantorna var genom doppling i preparatlösning eller besprutning av plantor i plantsängarna på odlingsfälten.

## Resultat av utförd undersökning

I Västra Dejefors påträffas DDT och dess nedbrytningsprodukter i yliga jordprover inom större delen av området som provtagits. Inga andra bekämpningsmedel har påträffats i jorden. Plantorna på de före detta odlingsfälten besprutades med traktor vilket innebär att DDT har spridits över stora ytor.

## Riskbedömning

Jämfört med Naturvårdsverkets generella riktvärden för de påträffade föroreningarna bedöms risken för människors hälsa inom allmänna grönytor som låg. Detta gäller även för det mindre skogsområdet inom östra delen av undersökningsområdet. Inom de allmänna ytorna som undersökts ligger halten av DDT i jord under Naturvårdsverkets generella hälsoriktvärde.

Privat tomtmark inom bostadsområdet har inte undersökts men risken för människors hälsa bedöms vara låg. Den styrande exponeringsvägen för människors hälsa är via intag av egenodlade växter. Om egenodlade växter utgör 10 % av en människas intag av växter indikeras att det kan finnas en teoretisk risk om jorden innehåller 3,4 mg DDT/kg jord. Medelhalterna i ytlig jord inom allmänna grönområden i bostadsområdet varierar mellan 1,4 och 2,6 mg DDT/kg jord. Halterna inom privat tomtmark bedöms vara i nivå med omgivande allmänna ytor, eller lägre om jordmassor togs bort i samband med att husen byggdes.

Grundvatten från området har inte provtagits men risken för påverkan på grundvattnet bedöms som låg. Detta baseras på ett flertal analyserade grundvattenprov inom andra delar av Deje där plantskolan har bedrivit verksamhet, men också på ett förmodat stort djup till grundvattenytan i marken. Samt

SGUs erfarenheter från genomförda grundvattenundersökningar vid andra skogsplantskolor med likartade förhållanden. Avseende risk för ytvatten bedöms risken för spridning som mycket låg.

Naturvårdsverkets generella riktvärden indikerar att det kan finnas en risk för påverkan på markekosystemet, liksom för negativ påverkan på djur högre upp i näringskedjan, exempelvis maskätande fåglar. SGUs fördjupade undersökningar på andra områden med likartade förhållanden och halter av DDT har dock inte kunnat visa någon påverkan på markekosystemet eller någon risk för fåglar.

### **Kontakta gärna SGU om du har upplysningar eller frågor**

Vi vill gärna få information om hur massor hanterades när bostadsområdet byggdes och tar tacksamt emot tips från er som bor i området. I samband med att husen byggdes har markarbetena för husen troligen medfört en del schaktarbete och sannolikt viss omflyttning av jordmassor. Har du någon kännedom om arbetena som utfördes i samband med byggnation, eller senare? Hur hanterades matjorden? Var kördes eventuella överskottsmassor? Har du kanske gamla foton eller vetenskap om vilken entreprenadfirma eller person som utförde arbetet? Små och stora pusselbitar från historien kan hjälpa oss att förstå området bättre. Har du andra upplysningar om hur plantskolan bedrev sin verksamhet så tar vi tacksamt emot dessa. DDT-perioden från mitten av 50-talet till mitten av 70-talet är förstås extra intressant.

### **Kontaktuppgifter till SGU**

Kontakta gärna SGU via mejl: [karin.eliaeson@sgu.se](mailto:karin.eliaeson@sgu.se), eller på telefon 08-545 215 08.

### **Mer information**

Rapporten från förstudien kan hämtas via [www.sgu.se](http://www.sgu.se). Sök på Deje skogsplantskola.

Skogsvårdsstyrelsen f.d. plantskola i Deje, Forshaga kommun. Förstudie, översiktlig miljöteknisk markundersökning inom område Västra Dejefors, Sweco Environment 2020-05-12.

Vänliga hälsningar,  
Hanna Wåhlén, Projektledare, SGU